

Cercant un cor latent entre les pedres. Criteris per reformes d'espais sacres

Dc, 18/04/2018 per Eloi Aran Sala
[Betel. Arquitectura, Art i Religió](#)

El patrimoni sacre en els equipaments parroquials, centres educatius o cases d'espiritualitat acostuma presentar-se com problemàtic. Sol donar-se un cercle viciós amb una argumentació del tipus "no fem servir l'espai sacre perquè està passat o no està adequat i, al mateix temps, perquè no el fem servir, no s'intervé en la seva renovació i roman com un espai de deixadesa" de manera que ens trobem amb un peix que es mossega la cua. Davant aquest repte, ens podem trobar amb diverses formes d'actuació:

1. Esclerotització patrimonial. Si el bé immoble conté elements artístics d'interès expositiu, hi ha qui proposa una reforma de caràcter arqueològica i / o museística. Aquest tipus d'actuació, aplicada normalment en espais ja desacralitzats, fossilitza el patrimoni i el fa parlar "d'èpoques passades", amb el benentès que no hi ha continuïtat en la transmissió de l'Evangelí. És una actuació on el cristianisme està "en conserva", com ficat al congelador. Té l'avantatge de ser fidel al cor que va promoure la construcció del patrimoni, però que ja no bateja amb ell.

2. Canvi o minimalització d'ús. Els espais celebratius de la fe solen tenir unes dimensions generoses per a albergar un nombre d'usuaris considerable. De fet, l'origen de planta basílica responia a un gran espai cobert on realitzar activitats profanes en l'antiguitat. Una postura practicista, i fins ecològica, reaprofitava l'espai per a altres usos o funcions no evangèliques; quan no tanca el presbiteri en una mena de capella de santíssim que es pot estendre a la resta de l'espai per a usos culturals de caràcter puntual. D'aquí la reconversió d'antigues esglésies de centres educatius en biblioteques o sales de conferències. Sol concretar-se en una intervenció on el cor promotor del bé immoble queda tancat o silenciats i del que tan sols queden vestigis formals.

3. Rentat de cara. Es tractaria d'un "vull i (no sé o) no puc (més)". És una solució que no renuncia encara a l'ús pastoral del patrimoni però que no ha trobat una resposta a fons sobre el bé immoble. Es tracta d'actuacions que contempen només l'acabat superficial dels murs, arreglar goteres, una nova instal·lació lumínica, o una renovació de sistemes de climatització que apunten més al concepte de domòtica que a la domus ecclesiae. Solen provocar certa satisfacció de confort i sensibilitat a curt termini, però no resolen la pregunta per l'actualització de sentit. El cor està a gust, però potser adormit.

4. Cerca el cor de carn. "Trauré de vosaltres aquest cor dur com la pedra i us posaré un cor de carn" (Ez 36,26). Una reforma plena d'un espai sacre hauria de comportar una recerca i actualització del motor evangèlic que li va donar llum. Si l'espai va ser dissenyat en els seus inicis per a la celebració festiva de la fe, aquest hauria de revisar a la llum de la litúrgia i els seus documents principals, especialment la Sacrosanctum Concilium del Concili Vaticà II. Immediatament es qüestionen espais i distribucions: Realment necessitem altars encastrats a les capelles laterals?, Seu, altar i ambó estan ben posicionats i relacionats?, La distribució dels bancs afavoreixen la participatio actiosa?, etc. Després apareixen

també altres qüestions pastorals: Com comunica l'Evangelí aquest espai més enllà de la celebració?, Quins usos pastorals podria acollir i, consegüentment, com es poden implementar sense contradicció amb el seu caràcter sacre?, És adequada la imatge i la seva posició actual?, ha un relat de l'espai o es tracta d'una mera juxtaposició de devocions diverses?, etc. Totes aquestes qüestions haurien de ser una oportunitat per aplicar un "electroxoc pastoral" i fer reviure un espai que hauria de poder ser entès també com el cor de la comunitat.

(Article publicat originalment en castellà al [blog del ISCR Don Bosco](#))

(Image: Reforma de la Capella de Sant Ignasi a la comunitat de jesuïtes del Sagrat Cor de Jesús, a Barcelona. T113-Taller d'Arquitectura)